

15.

Wartość życia człowieka w aspekcie społecznym

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Patriotyzm

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Miłość i poszanowanie własnego narodu

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Tożsamość buduje się poprzez przynależność do rodziny, narodu i państwa.

- Jako osoba, jestem częścią danego społeczeństwa¹.
- Przenoszenie miłości własnej i miłości rodziny na miłość do ojczyzny.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Przynależność do określonej grupy społecznej, do określonego narodu.
- Życie w społeczności uczy odpowiedzialności.
- Naród jest podstawą życia społecznego.
- Kultura, język, religia są podstawą trwania danego narodu.

Zasady

- Rozwijam stałą łączność pomiędzy: sobą, rodziną, grupą społeczną i całym narodem.
- Przynależność do grupy społecznej odczuwa mnie egoizmu i rozwija we mnie bezinteresowność i uczynność wobec drugiego człowieka.
- Emocjonalną postawę wobec ojczyzny rozwijam poprzez szacunek dla kultury, poprzez znajomość historii.
- Szczęcę się moją przynależnością do narodu polskiego.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Trzeba pielęgnować poczucie przynależności do własnego narodu i silnej z nim więzi².
- Należy bronić polskości w swojej rodzinie³ i w narodzie.

¹ „Osoba ludzka z głębi swej natury jest istotą społeczną, ponieważ takiej pragnął Bóg, który ją stworzył. Rzeczywiście, natura człowieka jawi się jako natura istoty, która odpowiada na swoje potrzeby zgodnie z podmiotowością relacyjną, a więc na sposób bytu wolnego i odpowiedzialnego, uznającego konieczność łączenia się i współpracy ze swoimi bliźnimi oraz zdolnego do współpracy z nimi w porządku poznania i miłości. Społeczność jest pewną grupą osób powiązanych w sposób organiczny zasadą jedności, która przekracza każdą z nich. (...) Bóg nie stworzył człowieka jako istoty samotnej, lecz pragnął, by był istotą społeczną”. KNSK 149.

² „Ta wspólnota wiernych, obdarzona bogactwem kulturowym własnego narodu, powinna głęboko zapuszczać korzenie w lud”. DM 15.

³ „Naród jest wielką rodziną rodzin. To pierwsza społeczność, z którą spotykamy się w rodzinie. Do narodu wprowadza nas rodzina; w rodzinie otrzymujemy gotowy dar języka ojczystego”. S. Wyszyński, *Nie dobrze być człowiekowi samemu*, w: *Człowiek – osoba – płeć*, red. M. Wójcik, wyd. Fundacja „Pomoc Rodzinie”, Łomianki 1998, s. 64.

- Każdy człowiek rodzi się i pozostaje w naturalnym związku ze swoim narodem.

Zasady

- Potrafię rozmawiać z dzieckiem na tematy związane z wartościami narodowymi Polaków.
- Nieustannie poznaję kulturę i historię narodu polskiego.
- Wspólnie z dzieckiem uczestniczę w uroczystościach patriotycznych.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Każdy przynależy do określonego narodu.
- Wartości narodowe kształtują osobowość człowieka.
- Wartości narodowe są niezbędne w procesie wychowawczym.

Zasady

- Szkoła organizuje uroczystości o charakterze narodowym.
- Tworzymy programy szkolne nastawione na rozwój kultury narodowej w tym na: język, znajomość historii, kultury, procesów politycznych, społecznych i gospodarczych.
- Jako wychowawca ukazuję, na czym polega bycie prawdziwym patriotą.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Zadaniem uczniów jest wykonanie swojego klasowego sztandaru. Każdy wychowanek wybiera lub tworzy własny symbol – pochodzący z historii, kultury, literatury i tradycji – który jest mu w jakiś sposób bliski, np. związany z dziejami jego rodziny lub regionu. Wszystkie symbole umieszcza się na sztandarze. Przy tej okazji nauczyciel może prowadzić z uczniami dyskusję na temat tożsamości narodowej. Warto poruszyć wątek Polaków przebywających na emigracji i ich tęsknoty za ojczyzną.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Wypracowuje się poczucie przynależności do polskiego narodu o bogatej kulturze, języku, historii i wartościach. Uczniowie bronią wartości narodowych, uczestniczą w uroczystościach i świętach narodowych. Dbają o rozwój polskiej kultury. Utożsamiają się z narodem polskim, pomimo istnienia różnic regionalnych.

1.10. ZAGROŻENIA

Uczniom grozi poczucie zagubienia w społeczeństwie, wtedy brakuje im umiejętności utożsamiania się z wartościami narodowymi. Istnieje ryzyko nieznamomości historii, tradycji, kultury politycznej i gospodarczej narodu polskiego. W rezultacie poszukuje się samorealizacji w innych kulturach lub subkulturach.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Powstaje pytanie, jak współcześnie mówić dzieciom o tym, czym jest ojczyzna? Mały człowiek poznaje symbole i tradycje narodowe, uczestniczy w obchodach świąt narodowych. Historia narodu jest historią rodzin i indywidualnych ludzi, a obrona wolności jest działaniem patriotycznym, społecznym o najwyższej wartości, ponieważ rozciąga się na przyszłe pokolenia. Rozwój społeczny, patriotyzm, szacunek do własnego narodu, budowanie tożsamości poprzez przynależność do rodziny, narodu i państwa to wyzwania przed którymi stoją rodzice i pozostałe podmioty wychowujące.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Artur Oppman (1867-1931) – polski poeta okresu Młodej Polski, publicysta, varsavianista. Publikował w „Wędrowcu”, „Kurierze Codziennym”, „Kurierze Warszawskim”, „Tygodniku Ilustrowanym”, „Kłosach” i „Świcie”. Pochodził z niemieckiej rodziny mieszczańskiej, ale jego matka i babka były Polkami. Dziadek brał udział w powstaniu listopadowym, a ojciec w powstaniu styczniowym. Umiłowanie ojczyzny sprawiło, że w roku 1920 zaciągnął się jako szeregowiec do piechoty. 27 lutego 1921 generał Kazimierz Sosnkowski Minister Spraw Wojskowych, mianował go redaktorem naczelnym pisma „Żołnierz Polski”. Od 1 czerwca 1921 pełnił służbę w Oddziale III Naukowo-Szkolnym Sztabu Ministerstwa Spraw Wojskowych. 3 maja 1922 został zweryfikowany w stopniu majora ze starszeństwem z dniem 1 czerwca 1919 i 1. lokatą w korpusie oficerów administracji, dział naukowo-oświatowy. W latach 1923-1924 pełnił służbę w Wojskowym Instytucie Naukowo-Wydawniczym w Warszawie, następnie awansował na podpułkownika ze starszeństwem z dniem 1 lipca 1923 i 1. lokatą w korpusie oficerów administracji, dział naukowo-oświatowy. 31 stycznia 1925 został przeniesiony w stan spoczynku.

Napisał wiele utworów dla dzieci. Każdy z nich charakteryzuje prostota i melodyjność. Wiersze patriotyczne recytowano na koncertach, akademiach itp. W 1928 r. otrzymał nagrodę literacką miasta Warszawa.

Ojczyzna twa, dziecię,
To cały ten kraj,
To lasy i pola,
Ten ogród i gaj
I strumień, co srebrnie
Pod słońca blask drga:
To wszystko, to wszystko
Ojczyzna jest twa!
Ojczyzna twa, dziecię,
To każdy nasz gród,
Gdzie siedzi od wieków
Hartowny w łzach lud,
Gdzie echo przeszłości
Jak złota pieśń gra:
To wszystko, to wszystko
Ojczyzna jest twa!
Ojczyzna twa, dziecię,
To rzędy tych chat,
Gdzie mieszka kmieć szczerzy,
Rodzony twój brat:
I kwiatów tysiące
I ptasząt tych ćma:
To wszystko, to wszystko
Ojczyzna jest twa!
Ojczyzna twa, dziecię,
To wstęgi tych rzek,
Co kraj ten zraszają
Od wieków po wiek
I góry podniebne,
Co wieńczy je mgła:
To wszystko, to wszystko
Ojczyzna jest twa! (...).

A. Oppman, *Twoja Ojczyzna*, w: *Bajki i wiersze naszego dzieciństwa*, wybór i oprac. M. Kozyra, wyd. ARTI, Warszawa 2014, s. 78.

Twórczości Artura Oppmana przyświecało bezgraniczne ukochanie Polski. Wi-
dać to także w przytoczonym powyżej wierszu. Autor opisuje uroki ojczyzny:
góry, pola, ogrody, gaje, rzeki, strumienie, przyrodę i ludzi. Autor bezpośrednio
zwraca się do dziecka: „To wszystko, to wszystko/ Ojczyzna jest twa! (...)”. Po-
eta był szczęśliwy, że doczekał odzyskania wolności i mógł obserwować, jak
Polska odbudowuje się spod zgliszczy zaborów po 123 latach udręki.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Otrzymując wiarę i dziedzicząc wartości i treści, jakie składają się na całość kultury własnego społeczeństwa, dziejów własnego narodu, każdy i każda z was zostaje duchowo obdarowany w samym swoim indywidualnym człowieczeństwie. (...) Nie możemy wobec tego dziedzictwa zachowywać postawy biernej czy wręcz marnotrawnej. (...) Musimy uczynić wszystko, na co nas stać, aby to duchowe dziedzictwo przejąć, potwierdzić, utrzymać, pomnożyć.

PS 11.

Katolicka nauka społeczna mówi w tym przypadku o społecznościach „naturalnych”, aby wskazać na szczególny związek zarówno rodziny, jak i narodu z naturą człowieka, która ma charakter społeczny. Podstawowe drogi tworzenia się wszelkich społeczności prowadzą przez rodzinę i co do tego nie można mieć żadnych wątpliwości.

Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, wyd. Znaki, Kraków 2005, s. 73.

To prawdziwe życie, które wciąż próbujemy osiągnąć, jest związane trwaniem w egzystencjalnej jedności z „ludem” i dla każdej jednostki może się realizować jedynie w „my”. Zakłada ono właśnie wyjście z obozów własnego „ja”, ponieważ jedynie otwarcie tego uniwersalnego podmiotu otwiera również spojrzenie na źródło radości, na samą miłość – na Boga.

SPS 14.

Jeśli znaleźliśmy sens życia w Chrystusie, nie możemy być obojętni wobec kogoś, kto cierpi czy jest smutny.

Franciszek, Twitter, 22.06.2013, w: *Alfabet Franciszka*, dz. cyt., s. 120.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Nikt zaś z nas nie żyje dla siebie i nikt nie umiera dla siebie: jeżeli bowiem żyjemy, żyjemy dla Pana; jeżeli zaś umieramy, umieramy dla Pana. I w życiu więc, i w śmierci należymy do Pana. Po to bowiem Chrystus umarł i powrócił do życia, by zapanować tak nad umarłymi, jak nad żywymi. Dlaczego więc ty potępiasz swego brata? Albo dlaczego gardzisz swoim bratem? Wszyscy przecież staniemy przed trybunałem Boga. Napisane jest, bowiem: Na moje życie – mówi Pan – przede Mną zegnije się wszelkie kolano. A każdy język wielbić będzie Boga. Tak więc każdy z nas o sobie samym zda sprawę Bogu” (Rz 14,7-12).

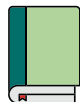
Por. Kpł 19,11-18; Syr 4,7; J 13,1-18; 13,34-35; 15,13; Rz 12,3-21.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Czwarte przykazanie naświetla także inne związki w społeczeństwie. W naszych braciach i siostrach widzimy dzieci naszych rodziców; w naszych kuzynach – potomków naszych przodków; w naszych współobywatelach – synów naszej ojczyzny; w ochrzczonych – dzieci naszej matki, Kościoła; w każdej osobie ludzkiej – syna lub córkę Tego, który chce być nazywany „naszym Ojcem”. Dlatego więc nasze związki z bliźnim mają charakter osobowy. Bliźni jest nie tylko „jednostką” zbiorowości ludzkiej, ale jest „kims”, kto z racji swojego wiadomego pochodzenia zasługuje na szczególną uwagę i szacunek (KKK 2212).

Por. KKK 2199; 2212; 2239.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

- Benedykt XVI, enc. *Spe salvi*, Wydawnictwo M, Kraków 2007.
- Człowiek – osoba – płeć, red. M. Wójcik, wyd. Fundacja „Pomoc Rodzinie”, Łomianki 1998.
- Franciszek, Twitter, 22.06.2013, w: *Alfabet Franciszka*, oprac. P. Żyłka, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013, s. 23.
- Glemp J., *Prymas Polski do młodzieży. Katechizm nie tylko dla bierzmowanych*, wyd. Bonum, Przybyszew 2006.
- Jan Paweł II, *Dekalog dla Polaków*, wyd. Dom Wydawniczy Rafael, Kraków 2006.
- Jan Paweł II, enc. *Dives in misericordia*, w: tegoż, *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. S. Małysiak, Wydawnictwo Świętego Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 1996, s. 57-99.
- Jan Paweł II, List *Parati semper*, w: tegoż, *Dzieła zebrane. Listy*, t. 3, red. P. Ptasznik, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 251-275.
- Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, wyd. Znak, Kraków 2005.
- Jan Paweł II, *Wiara i kultura*, red. M. Radwan, T. Gorzkula, K. Cywińska, wyd. Fundacja Jana Pawła II, Rzym 1986.
- Papieska Rada Iustitia et Pax, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, tłum. D. Chodyniecki, wyd. Jedność, Kielce 2005.
- Salij J., *Patriotyzm dzisiaj*, wyd. „W drodze”, Poznań 2005.

Szkoła miejscem kształtowania postawy patriotycznej: szkoła katolicka u progu trzeciego tysiąclecia, red. J.P. Cichocka, wyd. Tygodnik Katolicki „Niedziela”, Częstochowa 1998.

Woroniecki J., *O narodzie i państwie*, wyd. Instytut Edukacji Narodowej, Lublin 2004.

Wyszyński S., *Jedna jest Polska*, wyd. Soli Deo, Warszawa 2000.

Wyszyński S., *Kamienie wołać będą*, wyd. Wydział Nauki Katolickiej Kurii Metropolitalnej Warszawskiej, Warszawa 1984.

Wyszyński S., *Kocham Ojczyznę więcej niż własne serce*, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2002.

Wyszyński S., *Zagon polskiej ziemi. Odpowiedzialność za ziemię i godność pracy na roli*, wyd. Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2003.